

Henrika Palenius

SEKSUAALINEN VÄKIVALTA, SUKUPUOLI JA AGGRESSIO ITSEPUOLUSTUSOPPAISSA

Yhteiskuntatieteiden tiedekunta
Kandidaatintutkielma
Tammikuu 2023

TIIVISTELMÄ

Henrika Palenius: Seksuaalinen väkivalta, sukupuoli ja aggressio itsepuolustusoppaissa.
Kandidaatintutkielma
Tampereen yliopisto
Yhteiskuntatutkimuksen koulutusohjelma
Tammikuu 2023

Tutkimuksessa tarkastellaan seksuaalisen väkivallan, sukupuolen ja aggression ilmenemistä naisille suunnatuissa itsepuolustusoppaissa. Seksuaalisesta väkivallasta on aiempaa tutkimusta ja ilmiön määrittely vaihtelee eri tutkimuksissa. Tässä tutkimuksessa seksuaaliseksi väkivallaksi määritellään seksuaalinen ahdistelu ja raiskaus. Sukupuolta puolestaan tarkastellaan binäärisesti ja aggressiota sukupuolittuneesti. Aggressio määritellään tutkimuksessa toimintana, jolla tuotetaan vahinkoa tilanteen toisille osapuolille tai osapuolelle. Itsepuolustustilanteessa vahinkoa voi aiheuttaa sekä hyökkääjä että puolustautuja. Tutkimuksen yhtenä tavoitteena seksuaalisen väkivallan, sukupuolen ja aggression tarkastelun ohessa on tuottaa tietoa sukupuolen ja valtarakenteiden vaikutuksista naisen edellytyksiin toimia itsepuolustustilanteessa.

Seksuaalinen väkivalta kohdistuu tilastollisesti erityisesti naisiin, jonka vuoksi tutkimusaineistona käytetään naisille suunnattuja itsepuolustusoppaita ja niiden seksuaalista väkivaltaa käsitteleviä osioita. Osioista tarkastellaan seksuaaliseen väkivaltaan, sukupuoleen ja aggressioon liittyviä teemoja. Itsepuolustusoppaat mahdollistavat tutkimuksessa seksuaalisen väkivallan tarkastelun seksuaalisen väkivallan kokijan toimijuuden kautta uhrinposition sijaan. Tutkimuksen luonteen ja tutkimusaineiston vuoksi analyysimenetelmänä tutkimuksessa käytetään sisällönanalyysejä.

Tutkimuksen perusteella on havaittavissa, että aggressiota käsitellään itsepuolustusoppaissa sukupuolittuneesti. Aggressio esitetään itsepuolustusoppaissa tärkeänä tekijänä seksuaalista väkivaltaa vastaan sekä naisen selviytymistä edistävänä asiana itsepuolustustilanteessa. Sukupuolittuneet valtarakenteet saattavat vaikuttaa naisen edellytyksiin olla aggressiivinen, sillä aggressiivisuus on sallittua yhteiskunnassamme eri tavalla miehille kuin naisille. Tutkimuksen teoriatausta tukee itsepuolustusoppaissa esitettyä ajatusta siitä, että sosiaalisesti tarkasteltuna miehiä saatetaan jopa kannustaa aggressiivisuuteen ja naisilta vaaditaan aggressiivisuuden tukahduttamista. Tämän tutkimuksen perusteella seksuaalinen väkivalta näyttäytyy itsepuolustusoppaissa ilmiönä, johon vaikuttaa merkittävästi sukupuoli ja valtarakenteet. Seksuaalista väkivaltaa käsitellään tutkimusaineistossa miehen tapana kontrolloida naista tai miehen omakohtaisen oikeutuksen kautta vaatia naiselta seksiä ilman naisen suostumusta.

Avainsanat: Seksuaalinen väkivalta, sukupuoli, valtarakenteet, aggressio, itsepuolustus

Tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck –ohjelmalla.

Sisällys

1	Johdanto	1
2	Seksuaalinen väkivalta ja sukupuoli	3
	2.1 Seksuaalinen väkivalta ilmiönä ja lainsäädäntönä	3
	2.2 Sukupuoli ja valtarakenteet	5
3	Aggressio	7
	3.1 Aggression tutkimus ja sen teorioita	7
	3.2 Aggression sosiologia ja psykologia	8
	3.3 Aggressio ja naiseus	9
4	Tutkimusasetelma	12
	4.1 Tutkimuskysymys	12
	4.2 Itsepuolustusoppaat aineistona	12
	4.3 Analyysiprosessi ja analyysimenetelmänä sisällönanalyysi	13
	4.4 Tutkimuseettiset kysymykset	13
5	Seksuaalinen väkivalta, sukupuoli ja aggressio itsepuolustusoppaissa	15
	5.1 Seksuaalinen ahdistelu ja raiskaus	15
	5.2 Sukupuoli ja vallankäyttö	18
	5.3 Aggression sukupuolittuneisuus	21
6	Seksuaalinen väkivalta vallankäyttönä ja aggression sukupuolittuneisuus	25
	Lähteet	28
	Liite 1.	31

1 Johdanto

Tutkimuksessa tarkastellaan seksuaalisen väkivallan, sukupuolen ja aggression käsittelyä naisille suunnatuissa itsepuolustusoppaissa. Seksuaalista väkivaltaa on tutkittu laajasti, mutta aihetta ei ole aiemmin tarkasteltu itsepuolustusoppaita aineistona käyttäen. Ilmiön sukupuolittuneisuuden vuoksi ilmiötä tutkitaan tässä tutkimuksessa naisille suunnatuista itsepuolustusoppaista. Tilastollisesti seksuaalinen väkivalta kohdistuu erityisesti naisiin. Tasa-arvobarometrin (2018, 117) mukaan 38 prosenttia naisista ilmoitti kohdanneensa seksuaalista ahdistelua. Miesten kohdalla vastaavan kyselyn tulos oli 17 prosenttia.

Seksuaalista väkivaltaa on tutkittu aiemmin ja sen määrittely vaihtelee eri tutkimuksissa. Tässä tutkimuksessa seksuaaliseksi väkivallaksi määritellään seksuaalinen ahdistelu ja raiskaus. Tutkimustyössä tunnistetaan myös seksuaalisen väkivallan jatkumot eli sellaiset seksuaalissävytteiset teot, joita ei ole vielä nyky-lainsäädännössä kriminalisoitu. Tutkimuksessa käytetään viitekehyksenä aggression tutkimuksen ohessa seksuaalilainsäädännön kehitystä. Myös sukupuoli ja sen valtarakenteet ovat keskeisessä roolissa tutkimuksen teoriataustassa.

Seksuaalilainsäädännön muutoksiin perehtyminen tehdään tutkimuksessa erityisesti yhteiskunnan asenteiden ja niiden muutosten hahmottamiseksi seksuaalisen väkivallan suhteen. Se, millaisista seksuaalisista teoista yksilöä on lainsäädännöllisesti rangaistu kuvaa osaltaan naisen aseman kehitystä yhteiskunnassa (Ojala 2014, 51.) Seksuaalilainsäädäntö ja sen muutokset voi ilmetä naisille suunnatuista itsepuolustusoppaista, sillä itsepuolustuksessa usein puolustaudutaan lainvastaista tekoa vastaan.

Tutkimuksessa sukupuolta tarkastellaan binäärisesti. Tutkimuksen tarkoitus ei ole kiistää sukupuolten moninaisuutta sen binäärisyydestä huolimatta. Kyseinen jako on tehty tutkimuskysymyksen ja tutkimustyön rajaamiseksi. Valtarakenteita tarkasteltaessa pääpaino sukupuolen osalta on sosiaalisessa sukupuolella. Tutkimuksen luonteen vuoksi myös biologisella sukupuolella on painoarvoa, mutta ei siinä mittakaavassa kuin sosiaalisella sukupuolella. Michel Foucault'n näkemys valtarakenteista on keskeisessä roolissa sosiaalista sukupuolta ja sen valtarakenteita tarkasteltaessa.

Tutkimuksen tavoite on selvittää, miten seksuaalista väkivaltaa käsitellään naisille suunnatuissa itsepuolustusoppaissa. Taustani itsepuolustuksen ja kamppailu-urheilun parissa vaikuttaa aineiston valintaprosessiin ja tutkimuskysymyksen muotoutumiseen. Taustani lisäksi tahtotila vahvistaa mielikuvaa naisten toimijuudesta seksuaalista väkivaltaa vastaan uhrinposition sijaan vaikuttaa aineiston valintaan. Aineistoksi on valittu naisille suunnatut itsepuolustusoppaat ja niistä seksuaalista väkivaltaa käsittelevät osiot ilmiön käsittelemiseksi naisen toimijuuden kautta passiivisuuden sijaan.

Tutkimuksen tarkoitus ei ole osoittaa, että naisen toiminta tai toimijuus itsepuolustustilanteessa on itseisarvo. Seksuaalista väkivaltaa on kuitenkin tärkeää tutkia uhrinäkökulman ohessa naisen toimijuuden kautta. Naisen toimijuuteen itsepuolustustilanteessa vaikuttaa sukupuolittuneet käsitykset aggressiosta, jonka vuoksi aggressiota tarkastellaan tutkimuksessa sukupuolittuneesti. Aggressioon on monijakoinen suhtautuminen tutkimuksen tuloksissa, sillä sitä käsitellään naisille suunnatuissa itsepuolustusoppaissa sekä yhtenä seksuaalisen väkivallan aiheuttajana yhdessä valtarakenteiden kanssa että tärkeänä osana itsepuolustusta.

Aggressio voidaan määritellä sellaisena tekona, joka aiheuttaa haittaa tai vahinkoa muille. Aggressiota voidaan kuitenkin vahingoittamisen ohessa tarkastella myönteisenä asiana. Aggressio saattaa auttaa yksilöä motivoitumaan ja saavuttamaan tavoitteita (Juntunmaa 2018, 73.) Itsepuolustuksen kannalta aggressio voi olla moottori, jonka avulla selviydytään uhkavasta tilanteesta. Aggression sukupuolittuneisuus ilmenee naisille suunnatuista itsepuolustusoppaista erityisesti yhteiskunnan erilaisten odotusten kautta aggression suhteen. Naisille aggressiota tai sen ilmaisemista ei sallita vastaavasti kuin miehille.

Tutkimuksen analyysimenetelmänä käytetään sisällönanalyysia. Sisällönanalyysi toteutetaan teoriaohjaavana analyysina. Analyysissa tarkastellaan naisille suunnatuista itsepuolustusoppaista seksuaalista väkivaltaa käsittelevistä osista aggressioon, sukupuoleen ja seksuaaliseen väkivaltaan liittyviä teemoja.

2 Seksuaalinen väkivalta ja sukupuoli

2.1 Seksuaalinen väkivalta ilmiönä ja lainsäädäntönä

Seksuaalisessa väkivallassa on kyse toiselle osapuolelle tehtävistä seksuaalisista teoista tai pyrkimyksestä seksuaalisiin tekoihin vastoin tämän tahtoa tai suostumusta. Seksuaalinen väkivalta voi olla esimerkiksi seksuaalisia kommentteja tai fyysistä lähestymistä seksuaalisessa mielessä. (WHO, 2021). Seksuaalisessa väkivallassa on kyse sekä yksilön henkisestä että fyysisestä koskemattomuudesta ja oikeudesta siihen. Tässä tutkimuksessa sekä raiskaus että seksuaalinen ahdistelu määritellään seksuaaliseksi väkivallaksi.

Seksuaalinen ahdistelu kohdistuu tutkimusten mukaan ilmiönä selkeästi enemmän naisiin kuin miehiin. Tasa-arvobarometrin (2018, 117) kyselyyn vastanneista naisista 38 prosenttia ilmoitti kohdanneensa seksuaalista häirintää viimeisten vuosien aikana. Samassa kyselyssä miehistä 17 prosenttia ilmoitti kohdanneensa seksuaalista häirintää (Tasa-arvobarometri 2018, 117.) Tyypillisimmin naiset kohtasivat loukkaavia kaksimielisiä vitsejä ja härskejä puheita. Edellä mainitun lisäksi heihin kohdistui asiattomia vartaloon tai seksuaalisuuteen liittyviä huomautuksia. (Keski-Petäjä & Attila 2017, 32). Poliisibarometrin tilastosta (106, 60) ilmeneekin, että seksuaalinen väkivallan kohteeksi joutuminen huolestuttaa erityisesti naisia.

Seksuaalisen ahdistelun ohessa raiskaukset kohdistuvat tyypillisemmin naisiin kuin miehiin. Tilastokeskuksen (2021) tilaston mukaan miesten raiskauksia ilmoitettiin poliisille vuonna 2020 yhteensä 131 tapausta. Naisten suhteen raiskauksia tuli ilmi vuonna 2020 yhteensä 2458 tapausta (Tilastokeskus 2021.) Raiskauksessa on kyse pakotetusta sukupuoliyhteydestä ja se on rikos yksilön itsemääräämisoikeutta vastaan. Iso osa tekijöistä ei jää koskaan kiinni, sillä rikosta ei todennäköisesti useissa tapauksissa ilmoiteta poliisille (Heinämaa & Näre 1994, 79.) Suomessa arviolta vain 20 % seksuaalisen väkivallan tapauksista tulee poliisiin tietoon (Poliisibarometri 2016, 8.)

Vielä vuonna 1971 raiskaus saattoi lainsäädännön mukaan kohdistua rikoksena vain naiseen. Vasta vuonna 1998 seksuaalirikoksia koskeneen kokonaisuudistuksen myötä seksuaalisella

suuntautumisella tai sukupuolella ei ollut enää merkitystä loukatun tai loukkaajan kannalta. Kokonaisuudistusta ennen vuonna 1994 sääntelyä seksuaalirikoksista alettiin soveltamaan avioliiton sisällä eli kyseisen uudistuksen myötä aviopuoliso saattoi lainsäädännön näkökulmasta kyetä raiskaamaan puolisonsa. (Ojala 2014, 51-52). Kokonaisuudistuksesta huolimatta on havaittavissa, että mitä läheisempi ihmissuhde on kyseessä, sitä haasteellisempaa on tunnistaa lainsäädännössä suhteessa ilmennyttä seksuaalista väkivaltaa (Niemi, Kainulainen & Honkatukia 2017, 215.)

Lainsäädäntö on yksi erinomainen mittari siitä, miten yhteiskunta tunnistaa ja normittaa seksuaalista väkivaltaa. Naisten aseman muutoksen on kuvattu olevan merkittävässä roolissa seksuaalilainsäädännön suhteen ja myös sen suhteen, miten raiskausrikoksia on käsitelty oikeudessa (Ojala 2014, 51.) Seksuaalirikoslainsäädäntö on mennyt jatkuvasti kohti suostumusperustaisuutta. Vuonna 2012 lisättiin seksuaalinen ahdistelu rangaistavaksi teoksi lainsäädäntöön. Lainsäädännöllisesti seksuaalisen ahdistelun tulee sisältää koskettelua, jotta siitä voidaan rangaista tekijäänsä. (Ojala 2014, 23-24). Liz Kelly on käyttänyt käsitettä seksuaalisen väkivallan jatkumo seksuaalisista teoista, joita ei juridisesti käsitetä rikolliseksi tai kriminalisoiduksi toiminnaksi (Honkatukia, Kiesiläinen & Näre 2000, 15.)

Seksuaalisen väkivallan uhrit suhtautuvat raiskaukseen ja seksuaaliseen ahdisteluun vaihtelevasti. Medikalisoituneessa diskurssissa raiskauksen jälkeistä olotilaa kuvataan kuitenkin usein voimakkaan fyysisen ja psyykkisen stressin alaiseksi. Kyseinen traumaperäinen oireyhtymä on luokiteltu posttraumaattisen stressihäiriön alaluokaksi psykiatriassa ja nimetty raiskaustraumasyndroomaksi. (Näre & Ronkainen 2008, 420).

2.2 Sukupuoli ja valtarakenteet

Sukupuolidualismissa lähtöoletuksena on se, että sukupuolia on kaksi. Kyseisessä binäärisessä ajattelumallissa sukupuoliksi jaotellaan mies ja nainen lisääntymisen perusteella. (Urhonen 2016, 12). Sukupuoli jaotellaan tyypillisimmin jakamalla suvullisesti lisääntyvät eliöt hedelmöittäviin ja hedelmöittyviin (Urhonen 2016, 2.) Suppeasti ja pelkän lisääntymisen perusteella määriteltynä sukupuolella tarkoitetaan yleensä biologista sukupuolta (Tuohimaa 1994, 8.)

Biologisen sukupuolen perusteella on havaittavissa yksilöiden välillä esimerkiksi pituuseroja. Biologisesti tarkasteltuna naispuoliset yksilöt ovat keskimäärin tilastollisesti miespuolisia lyhyempiä. (THL 2017). Yhteiskunnan kannalta on kuitenkin olennaista huomioida, että sukupuoleen kohdistuu monenlaisia odotuksia ja ennakkoasenteita, joita yksilöt toisintavat omalla käytöksellään. Myös nämä odotukset pyrkivät muovaamaan miesten ja naisten käyttäytymistä tietynlaiseen muottiin luoden mahdollisia eroja sukupuolten välille. Tämän vuoksi on tärkeää tarkastella sukupuolta biologisen sukupuolen ohessa laaja-alaisemmin myös sosiaalisesta ja kulttuurillisesta näkökulmasta.

Sosiaalisesti tarkasteltuna sukupuoli on performatiivista eikä esimerkiksi perintötekijöillä ole siihen vaikutusta. Sosiaalisessa sukupuoleessa miehille ja naisille on vakiintunut yhteiskunnallisesti omat roolinsa, joihin sisältyy erilaisia odotuksia yhteisöjen sisällä. (Lidman 2015, 18). Oletus miehen ja naisen luonnollisista rooleista liittyy vahvasti heteronormatiivisuuteen, jota leimaa yhteiskunnan patriarkalaisuus. Patriarkalaisuudella viitataan yhteiskunnan kulttuurihistoriaan ja miehen hallitsevaan asemaan siinä. (Lidman 2015, 19).

Sosiaalinen sukupuoli voidaan tulkita kontrollin välineenä, jolla yhteiskunta pystyy asettamaan yksilön tietynlaiseen odotettuun rooliin. Sosiaalisen sukupuolen valtarakenteisiin sopii Michel Foucault'n teoria vallasta ja valtarakenteista. Hänen mukaansa valta ei ole yksittäisen yksilön jatkuvassa hallinnassa, vaan yksilöt ovat vuoroin hallitsevassa asemassa ja vuoroin hallittavia. Valta ja kontrolli tapahtuu Foucault'n mukaan verkostoissa sosiaalisesti. Valtasuhteet kuitenkin vaihtelevat hänen teoriansa mukaan verkostojen sisällä eli valtaa voi olla enemmän tai vähemmän eri kohdissa sosiaalisia verkostoja. (Manninen 2003, 53).

Sukupuolistereotyytiat ovat merkittävä osa sosiaalista sukupuolta ja sukupuoleen liittyviä valtarakenteita. Sukupuolistereotyytiat saattavat vaikuttaa voimakkaasti yksilön arkeen ja käyttäytymiseen ilman, että yksilö edes tiedostaa asiaa. Moni lapsuudessa opittu tekijä on rakentamassa sosiaalista sukupuolta ja näkyy yksilön myöhemmän iän käyttäytymisessä. (Lidman 2015, 17). Yhteiskunnassa on kulttuurillisesti havaittavissa, että naiseuden ympärillä on pitkä historia mielikuvista väkivallan uhreina. Miehiin puolestaan kohdistuu erilaisia väkivaltaan oikeuttavia mielikuvia. (Karkulehto, Rossi & Halonen 2017, 190).

3 Aggressio

3.1 Aggression tutkimus ja sen teorioita

Aggressio määritellään useissa tutkimuksissa muihin kohdistuvaksi tarkoituksellisesti häiritseväksi käyttäytymiseksi tai vahingolliseksi teoksi (Lagerspetz 1998, 14). Aggressio voi olla myös sisäinen aggressiotila, jolloin siihen ei välttämättä liity suoranaista ympäristön vahingoittamista (Lagerspetz 1977, 13.) Erityisesti psykiatrian ja psykologian alalla tutkimus käsittää suurilta osin tunteita eli sitä puolta aggressiosta, jossa vahingoittamista ei tapahdu (Lagerspetz 1998, 21.) Huomattava osa aggression tutkimuksesta on suoritettu miehiä kohteena käyttäen, sillä miestä on pidetty eräänlaisena prototyyppinä monilla eri tieteenaloilla ennen tasa-arvon kehittymistä enemmän naista huomioivaan suuntaan (Lagerspetz 1998, 11.)

Väkivalta on ilmaisu aggression yhdestä muodosta, jolla useimmiten viitataan fyysiseen väkivaltaan (Lagerspetz 1977, 13.) Tässä tutkimuksessa väkivallalla tarkoitetaan kuitenkin fyysisen väkivallan lisäksi henkistä väkivaltaa. Muita aggression ilmauksia tai aggressiotiloja väkivallan ohessa ovat esimerkiksi suuttumus ja vihamielisyys. Suuttumus käsitetään hetkellisenä tilana ja vihamielisyydessä on kyse pidempiaikaisesta aggression tunteesta. (Lagerspetz 1977, 13).

Aggressiovietti on yksi 1900-luvun alkupuolen teorioita aggressiosta, joka tunnetaan myös viettiteorianana. Viettiteoriassa aggressiota pidetään biologisesti määräytyvänä viettinä, joka pohjautuu elimistö fysiologisiin tapahtumiin. Viettiteoriassa erityisesti psykoanalyttisesta ja etologisesta näkökulmasta tarkasteltuna oletetaan aggressiivisen energian kasaantuvan elimistöön. Aggression ja siihen liittyvän energian kasaantuminen elimistöön edellyttää puolestaan purkaantumista johonkin kohteeseen. (Lagerspetz 1977, 15).

Viettiteoriassa etologisesti tarkasteltuna olennaisessa roolissa aggressiolle ovat erilaiset ärsykkeet, jotka laukaisevat reaktion ja samalla purkavat aggression. Viettiteorian mukaan aggressio ei tarvitse oppimista vaan oikeanlaiset olosuhteet ja ärsykkeet purkautuakseen.

Tässä teoriassa aggressiivisuudesta voidaankin puhua eräänlaisena sisäänrakennettuna reaktiojärjestelmänä. (Lagerspetz 1977, 15.) Aggressiivisen energian kertymistä elimistöön ei ole kuitenkaan osoitettu tieteellisesti. Helpotuksen tunnetta aggression tai oletetun aggressiosäiliön purkamisen jälkeen ei selitetä tyyppillisesti aggression purkautumisen kautta vaan jonkin tavoitteen saavuttamisella. (Lagerspetz 1998, 123-124).

Frustraatio eli turhauma on toinen tapa käsittää aggressiota. Kyseisen teorian mukaan turhaumat ovat aggressiota aiheuttavia ärsykeitä. Myös tässä teoriassa turhauman ja aggression välinen suhde ajatellaan synnynnäiseksi. Kolmannen teorian mukaan aggressiivisuus on opittu käyttäytymismuoto. Teorian mukaan yksilö oppii aggression olevan palkitsevaa ja auttavan saavuttamaan tavoitteita. (Lagerspetz 1977, 16.) Tämän kaltainen oppiminen ja aggressiosta hyötyminen kannustaa käyttämään aggressiota tilanteen näin vaatiessa.

3.2 Aggression sosiologia ja psykologia

Aggressiota voidaan tarkastella niin fysiologisina prosesseina emotionaalaisella tasolla kuin käyttäytymisenäkin. Yksilö käsittelee aggressiota niin tiedostamattomalla kuin tiedostetulla tasolla. Tiedostetummalla tasolla aggressio säätelee esimerkiksi ihmisten välistä kanssakäymistä. (Lagerspetz 1998, 17.) Lagerspetzin (1977, 14) mukaan ”väkivaltaisuuden eri ilmentymien selittämiseen tarvitaan taloudellisia, sosiologisia, ideologisia, fysiologisia ja psykologisia tietoja.” Tämän vuoksi on tärkeää ja perusteltua tarkastella aggressiota mahdollisimman monitieteisesti.

Sosiologisesti ja yhteiskuntatieteiden näkökulmasta tarkasteltuna aggressiota käsitellään tyyppillisesti siltä kannalta, että aggression avulla yksilö pyrkii muuttamaan muiden yksilöiden toimintaa vähemmän haitalliseksi itseään kohtaan. Sosiologisesti aggressiota saatetaan käsitellä esimerkiksi rakenteellisena aggressiona, jolloin yksilö ei pyri tahallisesti vahingoittamaan muita osapuolia, vaan vahingoittaminen johtuu yhteiskunnallisista rakenteista. (Lagerspetz 1977, 12). Aggression ollessa vuorovaikutustapahtuma, se on myös riippuvainen yhteiskunnan muutoksesta. Sosiologisesti tarkasteltuna kyseessä on siis tutkimuskohde, joka muuttuu yhteiskunnan muuttuessa. (Lagerspetz 1998, 17).

Aggressioon saattaa olla yhteiskunnallisella tasolla negatiivinen suhtautuminen johtuen sen yhdestä määritelmästä, että siinä aiheutetaan vahinkoa toiselle yksilölle tai ympäristölle. Aggressio voi olla myös myönteistä ja auttaa yksilöä motivoitumaan sekä selättämään esteitä elämässään (Juntunmaa 2018, 73). Aggression tunteet ovatkin luonnollinen osa yksilön elämää eikä kyseisissä tunteissa ole moraalisesti tarkasteltuna mitään väärää (Lagerspetz 1998, 64.) Lagerspetzin (1998, 64) tulkinnan mukaisesti edellyttäen sen, ettei aggression myötä pyritä vahingoittamaan tai vahingoiteta toisia osapuolia. Moraalisesti tarkasteltuna on kuitenkin huomioitava, että itsepuolustustilanteissa todennäköisesti vahingoitetaan myös muita tilanteen osapuolia. Se, onko muiden vahingoittaminen oikeutettua itsepuolustustilanteessa aggression voimin jää toistaiseksi yhteiskunnan tulkinnan varaiseksi asiaksi eikä tässä tutkimuksessa pyritä ottamaan aiheeseen kantaa.

Psykologian puolella aggressiota tarkastellaan muun muassa psykoanalyysissa ehkäistymisen eli inhibition kautta. Inhibitio jakaa tutkijoiden mielipiteitä psykologian saralla. Simgund Freudin näkemyksen mukaan inhibitio eli aggression tukahduttaminen tapahtuu yksilön mielenterveyden kustannuksella, mutta kyseisen tunteen tukahduttaminen on kuitenkin välttämätöntä yhteiskunnan toiminnan kannalta yksilön terveydenkin uhalla. (Lagerspetz 1977, 136).

3.3 Aggressio ja naiseus

Aggression suhteen käyttäytymistottumukset, ihanteet ja normit poikkeavat naisten ja miesten välillä (Lagerspetz 1998, 14). Sukupuolella on vähintäänkin sosiaalinen merkitys sen suhteen, kuinka vapaasti aggressiota ilmaistaan ja millaisissa tilanteissa sitä ilmaistaan. Perinteisen naisten käyttäytymisen mukaan naiselle sallitaan aggressiivisuus lähinnä puolustaessaan itseään (Lagerspetz 1998, 46.) Suuttumuksen tasoa mittaavissa tutkimuksissa on havaittu, että useissa tapauksissa miehet ja naiset suuttuvat enemmän oman sukupuolensa edustajille kuin vastakkaiselle sukupuolelle (Lagerspetz 1998, 44.)

Naiset käyttävät tutkitusti ruumiillista aggressiota vähemmän kuin miehet (Lagerspetz 1998, 42.) Tutkimuksissa on myös havaittu tyttöjen käyttävän vähemmän suoran aggressiivisia keinoja ristiriitojen ratkaisemiseen suhteessa poikiin. Evoluutiopsykologisen teorian kannalta aggressiosta tätä voidaan selittää naaraiden tarpeella valita epäsuorempia ja maltillisimpia tapoja selvittää ristiriidat jälkikasvun selviytymisen optimoimiseksi. Urokset sen sijaan uhmaavat evoluutiopsykologisen teorian mukaan vaaroja, sillä ne pyrkivät levittämään geenejään mahdollisimman laajalle. (Lagerspetz 1998, 43).

Tutkimusten mukaan epäsuora aggressio, jossa turvaudutaan huomaamattomampiin keinoihin suoran aggression sijaan, on tytöille ja naisille tyypillisempää. Epäsuorassa aggressiossa hyödynnetään esimerkiksi sosiaalisia suhteita kohteen vahingoittamiseksi suoran kontaktin sijaan. Epäsuorassa aggressiossa toiminta pyritään esittämään muuna kuin aggressiivisena käytöksenä. (Lagerspetz 1998, 58). Epäsuoran aggression tyypillisyyteen naisilla saattaa vaikuttaa osaltaan yhteiskunnan kulttuurihistoriassa luodut mielikuvat naisen uhriarostuksesta ja yhteiskunnallinen pyrkimys tukahduttaa naisen aggressio sosiaalisen sukupuolen odotusten kautta.

Naisten ja miesten aggressiota ja sen ilmentymistä on testattu esimerkiksi sähköiskujen avulla. Testissä, jossa mitattiin vasta-aggressiota annettiin sähköiskuja toisille testin osallistujille. Testin yhteydessä havaittiin, että naiset antoivat tyypillisimmin lievempiä sähköiskuja suhteessa miehiin. Vasta-aggressiolla ei puolestaan ollut eroa naisten tai miesten välillä. Jos testin toinen osapuoli antoi naiselle voimakkaita sähköiskuja, niin nainen todennäköisesti vastasi yhtä aggressiivisesti takaisin. (Lagerspetz 1998, 46). Tämä testi tukee teoriaa siitä, että naisille on sosiaalisesti sallitumpaa olla aggressiivisia puolustaessaan itseään.

Naisilla palautui tyypillisesti syke nopeammin lähemmäs normaalia sykettä suhteessa miehiin testissä, jossa odotettiin kuusi minuuttia ennen sähköiskun antamista takaisin testin toiselle osapuolelle. Erityisesti testin naisilla, joilla palautui nopeimmin syke lähemmäs normaalia, ilmeni samassa yhteydessä masennuksen tunteita. Mahdollisesti syyllisyyden tunteminen omasta aggressiosta esti naisia provosoitumasta ja tätä kautta suuttumasta. (Lagerspetz

1998, 46). Lagerspetzin (1998, 47-48) mukaan naisen kokiessa aggression oikeutetuksi aggressiosta aiheutuva ahdistus vähenee. Itsepuolustustilanteessa nainen tyypillisesti vapautuu yhteiskunnan asettamista aggressionvastaisista odotuksista (Lagerspetz 1998, 47-48.)

Aggressio ja empatiakyky voivat olla opittuja piirteitä, joten ei voida varmuudella sanoa onko kyse synnynnäisistä piirteistä miesten ja naisten kohdalla. Joka tapauksessa tutkimuksissa on havaittavissa, että naiset ovat usein empaattisempia suhteessa miehiin. Tämä empatia ja ymmärrys toisen kärsimyksistä osaltaan tukahduttaa ja estää naisen aggressiota. (Lagerspetz 1998, 48).

4 Tutkimusasetelma

4.1 Tutkimuskysymys

Tutkimuksessa pyritään vastaamaan naisille suunnattujen itsepuolustusoppaiden avulla tutkimuskysymykseen ”Miten naisille suunnatuissa itsepuolustusoppaissa käsitellään seksuaalista väkivaltaa, sukupuolta ja aggressiota?”. Tutkimuksella pyritään paitsi tarkastelemaan seksuaalisen väkivallan, sukupuolen ja aggression käsittelyä naisille suunnatuissa itsepuolustusoppaissa myös tuottamaan tietoa sukupuolen ja valtarakenteiden mahdollisista vaikutuksista naisten edellytyksiin toimia itsepuolustustilanteessa.

4.2 Itsepuolustusoppaat aineistona

Itsepuolustusopas on teos, jossa käsitellään väkivallan uhkaa ja väkivaltatilanteita. Itsepuolustusoppaat sisältävät usein ohjeistusta siitä, miten erilaisiin väkivaltatilanteisiin tai niiden uhkaan tulisi reagoida. Itsepuolustusoppaat sisältävät fyysisiä harjoitteita hätävarjelutilanteisiin, mutta ne saattavat myös eritellä tilastoilla erilaisia mahdollisia väkivaltatilanteita. Tilastollisesti naiset ovat suhteessa miehiin yliedustettuina seksuaalisen väkivallan kokijoina (Keski-Petäjä & Attila 2017, 32). Tutkimus on rajattu naisille suunnattuihin itsepuolustusoppaisiin, koska seksuaalinen väkivalta on tutkimuksessa keskeisessä roolissa ja naiset yliedustettuina sen kokijoina.

Tutkimuksessa käytetään aineistona seksuaalista väkivaltaa käsitteleviä osia naisille suunnatuista itsepuolustusoppaista. Aineiston keräämiseen valittiin *Sunniva Draken (1989) ”Ota yö takaisin”* ja Jarmo Östermanin (2014) *”Vahva & valpas: Naisen käsikirja itsensä puolustamiseen”* itsepuolustusoppaat. Tutkimukseen on valittu itsepuolustusoppaat sekä mies- että naiskirjoittajalta, jotta molemmat sukupuolet ovat edustettuina tutkimuksen aineistossa. Itsepuolustusoppaat ovat vuosilta 1989 ja 2014, joten aineisto kattaa eri vuosikymmeniä ja mahdollistaa myös yhteiskunnallisen muutoksen tarkastelun.

Aineistona käytetään itsepuolustusoppaita seksuaalisen väkivallan kokijan toimijuuden korostamiseksi uhriposition sijaan. Tutkimuksesta rajataan pois useita itsepuolustusoppaita,

jotka ovat suunnattuja sekä miehille että naisille. Itsepuolustukseen ja aggressioon liittyvän tutkimuksen kannalta olisi perusteltua analysoida laajemminkin itsepuolustusoppaita ilman sidosta sukupuoleen, mutta tämän ajan puitteissa se ei ole mahdollista. Tutkimuskysymyksen ja tutkimuksen rajaamisen kannalta onkin perusteltua rajata aineisto naisille suunnattujen itsepuolustusoppaiden seksuaalista väkivaltaa käsitteleviin osioihin.

4.3 Analyysiprosessi ja analyysimenetelmänä sisällönanalyysi

Kokonaisten itsepuolustusoppaiden analyysin sijaan tutkimuksessa analysoidaan naisille suunnatuista itsepuolustusoppaista seksuaaliseen väkivaltaan liittyviä aihealueita. Aineisto kerättiin etsimällä tutkimukseen valikoituneista itsepuolustusoppaista kohdat, joissa käsitellään seksuaalista väkivaltaa kuten raiskausta tai seksuaalista häirintää. Tutkimuksen rajaamiseksi aineistosta on karsittu kohdat, jotka käsittelevät lähisuhdeväkivaltaan liittyvää tai työpaikalla tapahtuvaa seksuaalista väkivaltaa. Seksuaalista väkivaltaa koskevat osiot on ensin siirretty erilliselle tiedostolle, jonka jälkeen aineistoa on jaettu seksuaalisen väkivallan, sukupuolen ja aggression teemoihin. Analyysi on toteutettu 28 sivuisesta aineistosta.

Tutkimuksen analyysimenetelmänä käytetään sisällönanalyysia ja analyysi toteutetaan teoriaohjaavana analyysina. Teoriaohjaavalla analyysilla viitataan analyysiin, jossa on teoreettisia kytkeviä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96.) Teoriaohjaavassa analyysissa on kyse abduktiivisesta päättelystä eli ajatusprosessi analyysia tehtäessä vaihtelee teorian ja aineistolähtöisyyden välillä (Tuomi & Sarajärvi 2009, 97.) Tutkimuksessa teoriaosuutta käytetään apuna edistääkseen tutkimuksen etenemistä, mutta analyysi toteutetaan teoriajohdannaaisesti teoriasidonnaisuuden sijaan.

4.4 Tutkimuseettiset kysymykset

Aineistonkeruuseen ei liity eettisiä ongelmia, mutta seksuaalisen väkivallan ja sukupuolen käsittely tutkimuksessa edellyttää tutkijalta sensitiivisyyttä. Erityisesti itsepuolustuksesta puhuttaessa usein oletetaan, että väkivallan kokijaa edellytetään huolehtimaan itsestään tai häntä syyllistetään väkivallan kohteeksi joutumisesta. Tutkimuksessa ei saa toisintaa käsitystä siitä, että väkivaltaa kokenut olisi syyllinen kohtaamiinsa väkivaltaisiin tilanteisiin.

Uhrinäkökulman sijaan tutkimuksessa pyritään vahvistamaan käsitystä naisten aktiivisesta toimijuudesta väkivaltaisessa tilanteessa passiivisuuden sijaan. Väkivallan kokija onkin vaihtoehtoinen ilmaisu uhrille. Uhri sanan käyttö voidaan kokea etenkin sosiaali- ja ihmisoikeustieteissä sekä passivoivaksi että leimaavaksi ilmaisuksi. (Lidman 2015, 14). Tämän vuoksi tutkimuksessa pyritään käyttämään seksuaalisen väkivallan kohteeksi joutuneesta henkilöstä ilmaisua väkivallan kokija uhrin sijaan.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan sukupuolta binäärisesti. Binäärisyydessä, etenkin sukupuolidualismista ja heteronormatiivisuudesta käsin tarkasteltuna, on kuitenkin valtarakenteiden kannalta omat haasteensa. Tutkimuksessa tiedostetaan riski siitä, että siinä saatetaan toisintaa sukupuolistereotyyppioita. Teoriaosuudessa avataan sukupuoleen liittyviä valtarakenteita selvittääkseen sitä, miten stereotyyppit ja sukupuoli saattavat vaikuttaa yksilön arkeen. Sukupuoleen liittyvän kontrollin käsittelyllä teoriaosuudessa pyritään minimoimaan sukupuolistereotyyppioiden ja sukupuoliroolien toisintamisen mahdollisuutta.

Tutkimuksessa määritellään seksuaalinen ahdistelu ja raiskaukset seksuaaliseksi väkivallaksi, sillä tutkimustyössä ei haluta vähätellä seksuaalisen ahdistelun vakavuutta. Kaikki toiminta, missä loukataan yksilön rajoja ja oikeutta koskemattomuuteen niin henkisesti kuin fyysisellä tasolla luokitellaan tutkimuksessa väkivallaksi. Tutkimuksessa seksuaalista väkivaltaa käsitellessä halutaan korostaa yksilön oikeutta koskemattomuuteen niin henkisesti kuin fyysiselläkin tasolla.

Tutkimuksen tekijän tausta itsepuolustuksessa haastaa faktanäkökulman käyttämisen tutkimustyössä. Analyysitavan ja aineiston kannalta on kuitenkin perusteltua toteuttaa tutkimus faktanäkökulmasta. Tutkimustyötä tehdessä tutkija pyrkii aktiivisesti reflektoimaan itsepuolustukseen liittyviä ennakkokäsityksiä ja pyrkii aineiston suhteen mahdollisimman objektiiviseen analyysiin. Tutkijan ennakkokäsitykset naisten itsepuolustuksesta ja heidän kokemastaan seksuaalisesta väkivallasta ovat vaikuttaneet osaltaan voimakkaasti tutkimuskysymyksen asetteluun.

5 Seksuaalinen väkivalta, sukupuoli ja aggressio itsepuolustusoppaissa

Tutkimuksen tulosluvussa vastataan tutkimuskysymykseen ”Miten naisille suunnatuissa itsepuolustusoppaissa käsitellään seksuaalista väkivaltaa, sukupuolta ja aggressiota?”. Analyysin pohjalta muodostui kolme keskeistä tapaa käsitellä seksuaalista väkivaltaa, sukupuolta ja aggressiota naisille suunnatuissa itsepuolustusoppaissa. Seksuaalisen väkivallan osalta seksuaalista ahdistelua käsitellään itsepuolustusoppaissa niukasti ja raiskausta runsaasti. Sukupuolta käsitellään naisille suunnatuissa itsepuolustusoppaissa erityisesti valtarakenteiden kautta. Seksuaalinen väkivalta esitetään valtarakenteiden kautta miehen välineenä kontrolloida naista tai miehen omakohtaisen oikeutuksen kautta vaatia naiselta seksiä ilman naisen suostumusta. Aggressiota käsitellään itsepuolustusoppaissa sukupuolittuneesti ja perinteisen naisen rooli, jossa edellytetään naiselta aggression tukahduttamista, koetaan naisen kannalta ongelmalliseksi itsepuolustustilanteissa.

5.1 Seksuaalinen ahdistelu ja raiskaus

Seksuaalista ahdistelua on käsitelty verrattain vähän aineistossa. Seksuaalista ahdistelua on käsitelty esimerkiksi käytännön ohjeilla koskettelijaa vastaan, mutta myös tilastolla seksuaalista ahdistelua koskien. Tilastona aineistossa on käytetty Euroopan Unionin oikeusviraston tilastoa, jossa käsitellään seksuaalisen ahdistelun yleisyyttä naisten keskuudessa. Tilasto vastaa Tasa-arvobarometrin (2018, 117) tulosten kanssa, joiden mukaan naisten kohtaama seksuaalinen ahdistelu on yleistä. Seksuaalisen ahdistelun yleisyydestä huolimatta käytännön ohjeet seksuaalista ahdistelua vastaan tai laajempi tarkastelu aiheen ympäriltä jää niukaksi aineistossa.

Aineistosta ilmenee, että rikoslakiin on tulossa pykälä seksuaalisesta ahdistelusta. Seksuaalisen ahdistelun vähäistä käsittelyä aineistossa selittänee osaltaan se, että lakiin säädettiin pykälä seksuaalisesta ahdistelusta vasta vuonna 2012 (Ojala 2014, 23-24.) Toinen aineiston keräykseen käytetyistä itsepuolustusoppaista on julkaistu vuonna 1989 ja toinen vuonna 2014,

joten mahdollisesti seksuaalista ahdistelua ei ole tunnistettu kyseisenä aikana naisia koskevaksi ongelmaksi kuten lainsäädännön muuttumista ennen ja sen myötä on alettu tunnistaan.

Tulkintani mukaan lainsäädäntö ilmaisee yhteiskunnallista asenneilmapiiriä ja tämä asenneilmapiiri näkyy todennäköisesti myös aineistossa käsiteltävistä aiheista. Seksuaalinen ahdistelu on tunnistettu yhteiskuntatieteellisen tutkimuksen piirissä seksuaalisen väkivallan jatkomona jo vuosikymmeniä ennen seksuaalisen ahdistelun kriminalisointia (Honkatukia, Kiesiläinen & Näre 2000, 15.) Tästä huolimatta aineistossa seksuaalista ahdistelua ei käsitelty yhtä laajasti kuin raiskauksia.

Kaikenikäisiä ja kaikenlaisia naisia kaikista yhteiskuntaluokista raiskataan, niin lapsia kuin eläkeläisiä.

Raiskausta on käsitelty aineistossa laajasti. Raiskaus on lainsäädännöllisesti ollut huomattavasti pidempään kriminalisoituna kuin seksuaalinen ahdistelu. Vielä vuonna 1971 lainsäädännössä raiskaus saattoi kohdistua pelkästään naiseen ja vuodesta 1998 eteenpäin lainsäädännössä astui voimaan muutos siitä, että raiskauksen kohde saattoi edustaa mitä sukupuolta tahansa (Ojala 2014, 51-52.) Tulkintani mukaan raiskauksiin liittyvä lainsäädäntö ja sen pidempi historia saattaa vaikuttaa siihen, että aineistossa on käsitelty runsaammin raiskauksia. Raiskausten runsaampi käsittely aineistossa saattaa liittyä myös itsepuolustuksen fyysiseen aspektiin. Raiskauksessa kajotaan yksilön fyysiseen koskemattomuuteen pakottamalla tämä sukupuoliyhteyteen. Fyysiseen koskemattomuuteen kajoamiseen saattaa olla yksinkertaisempi antaa itsepuolustusohjeita kuin henkiseen koskemattomuuteen kajoamiseen.

Raiskaus on yleisin naisiin kohdistuva rikos, ja liian moni tapaus jää raportoimatta.

Aineistossa korostuu ajatus siitä, että nainen on potentiaalinen raiskauksen kohde riippumatta esimerkiksi sosiaalisesta asemasta tai etnisestä taustasta. Tämän lisäksi korostetaan sitä, että raiskaus on tyypillinen naisiin kohdistuva rikos. Tilastokeskuksen (2021) tilastoinnista ilmenee, että raiskaus kohdistuukin naiseen huomattavasti todennäköisemmin kuin

mieheen. Aineistossa esiintyy myös väite siitä, että raiskaus olisi yleisin naisiin kohdistuva rikos. Tilastokeskuksen (2021) tilastosta on kuitenkin havaittavissa, että pahoinpitelyt menevät naisten suhteen tilastollisesti raiskausten edelle.

Aineistossa todetaan, että monia raiskauksia ei raportoida. Tätä väitettä tukee myös Poliisibarometrin (2016, 8) julkaisu, jossa todetaan vain 20 prosenttia seksuaalisen väkivallan rikoksista tulevan poliisin tietoon. Siitä, onko raiskaus yleisin naisiin kohdistuva rikos ei voida ottaa varmuudella kantaa rikoksen luonteen ja matalan ilmoitusasteen vuoksi. Tilastollisesti tarkasteltuna ei kuitenkaan voida todeta raiskausten olevan tyypillisimpiä naisiin kohdistuvia rikoksia vaan pahoinpitelyt menevät tilastollisesti raiskausten edelle. Erityisesti naiset pelkäävät joutuvansa seksuaalisen väkivallan kohteeksi. (Poliisibarometri 2016, 60). Kokonaisuudessaan seksuaalista väkivaltaa käsiteltiin laajasti naisille suunnatuissa itsepuolustusoppaissa raiskausten osalta, mutta seksuaalisen ahdistelun suhteen käsittely jäi vähäiseksi.

...Raiskaus ei ole seksuaalisen halun tai kiihottumisen purkamista, vaikka myytit sen sellaiseksi kuvaavat... Jos mies uskoo, että seksuaalinen kiihottuneisuus ajoi hänet raiskaukseen, on myös helpompaa panna puolet syytä naisen niskoille. Nainen kiihotti miestä, käyttäytyi niin ja niin, pukeutui niin ja niin, että mies syytyi. Tämä on virhe. Raiskaus ei ole naisen syytä. Naisella ei ole mitään osuutta siinä. Raiskaus on alusta loppuun miehen ongelma. Vaikka haavoittaakin naista.

Aineistossa myös painotetaan, ettei raiskaus ole halun tai kiihottumisen purkamista. Näin olen seksuaalinen väkivalta ei ole aineiston mukaan ikinä naisen syytä kohdistuessaan naiseen. Sukupuolta ja vallankäyttöä käsittelevässä osiossa käsitellään tarkemmin sitä, mihin aineiston väite siitä, ettei raiskauksessa ole kyse seksuaalisen halun purkamisesta, pohjaa. Huomattavaa on kuitenkin se, että tältä kannalta asiaa tarkasteltuna aineisto mitätöi viettiteorian ja frustraation aggression osalta.

5.2 Sukupuoli ja vallankäyttö

Itsepuolustuksessa ei elätellä harhaluuloja naisten fyysisistä voimista. Naiset ovat keskimäärin lyhyempiä, hennompiä ja ruumiinvoimiltaan heikompia kuin miehet.

Läheskään kaikki raiskausyritykset eivät onnistu, ja naisilla on riittävästi voimia satuttaa miestä. Kookaskin mies tuntee kipua, jos isku on tehokas ja kohde oikea.

Aineistossa käsitellään sukupuolta sekä biologisesta että sosiaalisesta näkökulmassa. Biologisen sukupuolen suhteen korostuu fyysiset voimaerot ja nainen esitetään fyysisiltä ominaisuuksiltaan heikompana suhteessa mieheen. THL:n (2017) tilaston perusteella biologiseltaan sukupuoleltaan olevien miesten ja naisten pituuseroista on perusteltua todeta, että aineistossa esitetty väite miesten ja välisistä pituuseroista pitää paikkansa. Aineiston mukaan fyysiset erot eivät kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö nainen voisi pärjätä miehelle itsepuolustustilanteessa.

Naisellinen nainen on stereotyyppi, jonka ahtaisiin rajoihin moni nainen ei todellisuudessa mahdu – eikä moni haluakaan mahtua.... Itsepuolustusta opiskeltaessa naiset pyrkivät eroon tästä roolileikistä. Naisen on opittava olemaan tarvittaessa mahdollisimman ”epänaisellinen” eli raaka, törkeä, kovaääninen ja hallittu (ei hillitty!).

Kulttuuriin määräämä naisen rooli näkyy myös naisen ruumiin tasapainossa ja äänenkäytössä. Naisilla tasapainopiste on hyvin korkealla, sillä pyrkimyksenä on liikkua kevyesti ja hillitysti, sipsuttaen. Siksi naisen voi helposti huitaista maahan.

Aineistossa käsitellään sosiaalista sukupuolta ja siihen liittyviä valtarakenteita biologisen sukupuolen ohessa. Sosiaaliseen sukupuoleen liittyvät yksilöä kontrolloivat sukupuolistereotyyppiä ja sukupuoliroolit. Sukupuoliroolit rakentuvat yhteisöjen sisällä, joihin miehille ja naisille on vakiintuneet omat roolinsa. (Lidman 2015, 18.) Aineistossa esitetään, että itsepuolustuksen kannalta naiselle on tärkeää pyrkiä eroon hänelle sosiaalisesti rakennetusta sukupuoliroolista etenkin itsepuolustustilanteessa.

”Vihaatko miehiä?” on tavallinen kysymys puhuttaessa naisten itsepuolustuksesta. Kysytäänkö miespuolisilta itsepuolustuslajien harrastajilta ”vihaatko naisia?”. On selvää, että kysymyksiin tulisi vastata ei. On sen sijaan vihattava niitä rakenteita, jotka perustuvat miesten valtaan.

Sukupuolistereotypiat ovat tutkitusti osa sosiaalista sukupuolta ja siihen liittyviä valtarakenteita. Lapsuudessa opitut mallit käyttäytymiseen toistuvat herkästi huomaamatta myös aikuisiällä. (Lidman 2015, 17). Naisen sukupuolistereotypian kritiikin lisäksi aineistossa kritisoidaan miesten valta-asemaa. Oletukset miesten ja naisten luonnollisista rooleista rakentuukin heteronormatiivisuuden ja patriarkaatin eli miesten valta-aseman varaan (Lidman 2015, 19).

Naisena oleminen merkitsee ikään, ihonväriin, ulkonäköön ja sosiaaliseen asemaan katsomatta sitä, että olemme mahdollisia väkivallan ja raiskauksen uhreja.

Tulkintani mukaan Foucault’n teorian mukainen ajatus valtasuhteiden välisistä vaihteluista sosiaalisissa verkostoissa ei täyty tässä aineistossa, sillä siinä korostetaan naissukupuolisuuden riittävän uhriasemaan sosiaaliseen asemaan, ikään tai ihonväriin katsomatta. Aineistossa käytetään runsaasti uhri sanaa, joka koetaan tyyppillisesti sosiaali- ja ihmisoikeustieteissä passivoivaksi ilmaisuksi (Lidman 2015, 14). Uhri sanan runsas käyttö saattaa selittyä sillä, että lainsäädännöllisesti ja oikeustieteellisesti tarkasteltuna kyseessä on terminologisesti uhri. Uhrista puhuminen itsepuolustusoppaan kaltaisessa teoksessa on kuitenkin kyseenalaista, sillä ilmaisu voi toisintaa naisen oletettua asemaa uhrina selviytyjän sijaan.

Tässäkin asiassa meidän on vaadittava uudennaisia uutiskriteerejä, jotta julkisuuteen pääsisi myös naisten itsetuntoa kasvattavia eikä vain murentavia uutisia. Meidän on joka tapauksessa levitettävä keskuudessamme tietoa siitä, miten naiset ovat menestyksekkäästi selvinneet uhkaavista tilanteista.

Naisista on vuosikymmenien ajan rakennettu mielikuvaa uhreina, kun taas miehiin on kohdistunut erilaisia väkivaltaan oikeuttavia mielikuvia (Karkulehto, Rossi & Halonen 2017, 190). Aineistossa esitetään uutisointi naisten itsetuntoa murentavana asiana ja kehoitetaan levittä-

mään tietoa siitä, miten naiset ovat selviytyneet väkivaltaisista tilanteista. Tulkintani mukaan aineistossa toisinnetaan naisen uhripositiota käyttämällä runsaasti uhri ilmaisua, mutta samaan aikaan vaaditaan uusia uutiskriteerejä naisen uhriposition haastamiseksi.

Pelko vallan menettämisestä, heikkouden halveksunta sekä synnin ja seksuaaliteetin kytkentä ovat raiskauksen ainekset.

Raiskaaja on vallankäyttäjä, joka haluaa näyttää oman ylivertauutensa.

Miehet käyttävät seksuaalisuutta alistamiseen. Kun tarkastelee tätä yhteiskunnallisena ilmiönä, miehen seksuaalisuus, tai hänen oman seksuaalisuutensa väärinkäyttö on pyrkimys kontrolloida naisen seksuaalisuutta. Raiskauksen uhka pitää naisen paikoillaan, rajoittaa kehitysmahdollisuuksia, mahdollisuuksia tavata ihmisiä, mennä minne tahtoo. Siis varsin tehokas tapa kontrolloida. Naisesta tulee miehestä riippuvainen. Yksilötasolla se on miesten ainoa tapa kontrolloida naista.

Aineistossa käsitellään seksuaalista väkivaltaa ja erityisesti raiskausrikoksia miesten keinona naisten alistamiseen ja kontrolloimiseen. Raiskauksen uhka on aineiston mukaan laajasti naisen toimia rajoittavaa toimintaa niin liikkumisen kuin kehitysmahdollisuuksien suhteen. Poliisibarometrin (2016) tilastoista on havaittavissa naisten pelkäävän seksuaalista väkivaltaa miehiä tyypillisemmin eli uhka seksuaalisesta väkivallasta on selkeästi olemassa erityisesti naisten kokemusmaailmoissa. Seksuaalinen väkivalta esitetään aineistossa jopa miehen ainoana tapana kontrolloida naista.

Raiskaajat eivät ole yleensä psyykkisesti sairaita. Usein he ovat tavanomaisia miehiä, jotka uskovat itsellään olevan oikeus vaatia seksiä ilman toisen osapuolen suostumusta.

Aineistossa tyrmätään ajatus siitä, että raiskaajat olisivat tyypillisesti psyykkisesti sairaita. Raiskaajat esitetään tavanomaisina miehinä, jotka kokevat, että heillä on oikeus vaatia seksiä naiselta ilman tämän suostumusta.

5.3 Aggression sukupuolittuneisuus

Aggressiota ei käsitellä aineistossa biologisesti määräytyvänä asiana kuten viettinä tai frustraationa. Viettiteorian ja frustraation sijaan aggressiota käsitellään aineistossa opittuna käyttäytymismuotona, joka on vahvasti sukupuolittunutta. Opittuna käyttäytymismuotona aggressio tarkoittaa sitä, että yksilö on kokenut hyötyvänsä aggressiosta ja aggression palkitsevuus kannustaa häntä käyttämään aggressiota jatkossakin (Lagerspetz 1977, 16).

Aggressio esitetään aineistossa sukupuolittuneesti. Miehet on aineiston mukaan lapsesta lähtien oppineet tappelemaan ja käyttämään aggressiota. Naiset on aineiston mukaan kasvatettu myöntymään rooliin ja tukahduttamaan aggression.

Miesten fyysinen ylivoima perustuu osin jo lapsuudessa opittuun tappelemiseen ja ruumiinvoimien kehittämiseen. Miehen rooliin kuuluu pärjääminen pikemmin voimalla kuin puhumalla.

Miten tämä saadaan loppumaan?... Meidän on muutettava seksuaalista arvomaailmaamme ja kasvatettava poikia toisin, erityisesti suhteessa aggressioon ja voimaan.

Aggression suhde seksuaaliseen väkivaltaan esitetään aineistossa moninaisesti. Aineistossa käsitellään miesten kasvatusta suhteessa aggressioon yhtenä seksuaalisen väkivallan tekijöistä ja syistä. Toisaalta aineistossa kehoitetaan naisia luopumaan naisellisen naisen roolista ja olemaan mahdollisimman aggressiivisia itsepuolustustilanteessa. Aineistossa käsitellään naisen tukahdutettua aggressiota ongelmallisena asiana naisen itsepuolustuksen kannalta.

Naisten on usein vaikea pitää puoliaan. Heidät on kasvatettu hillitsemään kielteisiä tunteitaan, kuten suuttumista ja aggressiivista käytöstä. Yleistäen voidaan sanoa, että samaan aikaan kun tytöt leikkivät siivosti nukeillaan, pojat painivat taisteluleikeissä.

Kun olemme koko elämämme joutuneet myöntymään ja sanomaan kyllä, nyökyttämään ja hymyilemään, on puolustautuminen vaikeaa. Oman itsensä puolustaminen tarvittaessa, vaikka väkivaltaa käyttäen on vaikeaa, jos on sisäistänyt myöntyjän roolin.

Jo eri mieltä oleminen on sopimatonta, suuttuminen ja aggressiivinen käytös mahdotonta.

Aineistossa esitetään, että naiselle suuttuminen ja aggressiivinen käytös on mahdotonta. Naisilla on tutkitusti erilaiset yhteiskunnan edellyttämät sukupuoliroolit suhteessa aggressioon kuin miehillä. Tutkimusten mukaan aggressionvastainen normi kuitenkin kumoutuu naisen puolustaessaan itseään. (Lagerspetz 1998, 46). Tämän lisäksi tutkimuksessa, joka toteutettiin sähköiskujen kanssa, havaittiin naisten vasta-aggression olevan yhtä voimakas suhteessa vastustajan iskuun. (Lagerspetz 1998, 46). Tämä tarkoittaa sitä, että ainakin laboratorio olosuhteissa toteutetussa tutkimuksessa nainen puolustautui yhtä voimakkaalla sähköiskulla kuin tutkimuksen toinen osapuoli oli iskenyt oman sähköiskunsa. Kyseisen tutkimusten valossa on perusteltua suhtautua kriittisesti aineistossa käsiteltyihin väitteisiin naisen aggressiivisuuden ja suuttumisen mahdottomuudesta.

Vastään taistelleet naiset ovat saaneet pieniä vammoja, kuten haavoja, ruhjeita ja mustelmia. Toisaalta heitä ei ole läheskään niin usein raiskattu kuin passiivisia naisia. Haljennut huuli paranee paljon nopeammin, kuin mielen haavat. Vastään taistelleet naiset ovat toipuneet raiskauksesta paljon nopeammin kuin passiiviset kanssasarensa, jotka ovat jälkeinpäin syytelleet itseään.

Aineistossa esitettiin väite, että vastään kamppailleet naiset ovat toipuneet raiskauksesta nopeammin kuin naiset, jotka eivät ole reagoineet tilanteeseen. Tutkimusten mukaan raiskaukseen suhtautuminen vaihtelee raiskauksen kokeneiden välillä. Raiskauksen jälkeistä oloa kuvataan kuitenkin useissa tapauksissa raiskaussyndrooman kaltaiseksi eli voimakkaan stressin alaiseksi. (Näre & Ronkainen 2008, 420). Tulkitani mukaan itseään puolustaneiden

naisten kohdalla nopeampaa toipumista raiskauksesta voisi selittää aggression tukahduttamattomuus. Inhibitio eli aggression tukahduttaminen aiheuttaa esimerkiksi Sigmund Freudin mielestä haittaa yksilön mielenterveydelle (Lagerspetz 1977, 136.)

Häpeä ja syyllisyydentunto kietoutuvat toisiinsa vaikeuttaen uhrin selviytymistä. Tahtuneesta on vaikea puhua kenellekään. Raiskaus herättää aina vahvoja tunteita, ja muiden ihmisten reaktiot voivat olla jopa kielteisiä ja naista syyllistäviä.

Aineistossa käsiteltiin myös seksuaalista väkivaltaa kokeneen tunteita häpeään ja syyllisyyden suhteen. Syyllisyys aggressiosta ja aggression tukahduttaminen saattaakin aiheuttaa naiselle tutkitusti masennuksen tunteita (Lagerspetz 1998, 46.) Aggressiosta aiheutuva ahdistus kuitenkin tutkimusten mukaan vähenee, jos nainen kokee aggressionsa oikeutetuksi. (Lagerspetz 1998, 47-48.) Aiheen perusteellisempi analysointi tämän tutkimuksen teoriataustalla ei ole kuitenkaan tässä kohtaa mahdollista.

On todettu, että mitä kovemmin nainen vastustelee, sitä vähemmän väkivaltaa mies käyttää. Yleensä raiskaaja on pelkuri, joka ei halua saada vertaistaan vastusta vaan helpon uhrin.

Aineistossa esitettiin väite, että mies käyttää vähemmän väkivaltaa naisen vastustaessa miestä. Sähköiskuun toteutetussa tutkimuksessa kuitenkin havaittiin, että sukupuolesta riippumatta mies antaa yhtä kovan sähköiskun vastustajalle kuin tämä on antanut hänelle. Tutkimuksen mukaan vasta-aggressio on siis yhtä voimakas molemmilla osapuolilla ja voimakkuudeltaan se suhteutuu toisen osapuolen voimankäyttöön.

Puhumisen varaan ei kannata laskea liikaa. Myötäilevä puhe yhdistettynä yllättävään ja aggressiiviseen hyökkäykseen on paljon tehokkaampaa.

Kamppailulajit kasvattavat itsevarmuutta ja harjoittavat kehoa, mutta saleilla harjoiteltavat tekniikat eivät ole parhaita mahdollisia keinoja päällekkarkauksissa. Vastahyökkäysten tulee yllättää, olla tehokkaita ja aggressiivisia.

Aineistossa esitetään aggressiivinen hyökkäys tehokkaaksi keinoksi puolustautumiseen. Sosiologisesti tarkasteltuna aggressio on yksilön keino muuttaa muiden toimintaa itselleen vähemmän haitalliseksi (Lagerspetz 1977, 12.) Juntumaan (2018, 17) mukaan aggression avulla yksilön on mahdollista saavuttaa haluttuja tavoitteita. Tästä näkökulmasta tarkasteltuna on mahdollista, että aineistossa esitetty ohje aggressiivisuudesta on varteenotettava itsepuolustustilanteeseen.

6 Seksuaalinen väkivalta vallankäyttönä ja aggression sukupuoliittuneisuus

Tutkimuksessa selvitettiin naisille suunnattujen itsepuolustusoppaiden tapaa käsitellä seksuaalista väkivaltaa, sukupuolta ja aggressiota. Havaittavissa on, että seksuaalinen väkivalta käsitellään naisille suunnatuissa itsepuolustusoppaissa vallankäyttönä, jolla naista pyritään kontrolloimaan. Itsepuolustusoppaista eriteltyyn aineiston mukaan seksuaalisella väkivallalla ja sen uhalla pystytään rajaamaan esimerkiksi naisten liikkumista. Aineistossa kumotaan erityisesti raiskausten suhteen oletus siitä, että kyse on seksuaalisesta viehtymyksestä tai halusta. Aineistossa käsitellään seksuaalista väkivaltaa miehen ajattelumallin kautta, jonka mukaan hänellä on oikeus vaatia seksiä ilman toisen osapuolen suostumusta.

Valtarakenteita käsitellään aineistossa sukupuoliittuneesti ja miehet esitetään naista kontrolloivina osapuolina. Tämä valtasuhde saattoi rakentua tutkimuksessa patriarkaattiseksi sen vuoksi, että aineisto käsitteli nimenomaan naiseen tyypillisesti kohdistuvaa seksuaalista väkivaltaa. Valtarakenteet saattaisivat painottua eri tavalla miesten ja naisten välillä, jos käsiteltäisiin valtasuhteita muun ilmiön kuin seksuaalisen väkivallan kautta.

Focault'n teorian mukaan valta on sosiaalisesti rakentunutta (Manninen 2003, 53.) Sukupuolta käsitellään aineistossa Focault'n teorian mukaisesti sosiaalisesti rakentuneena, mutta hänen teorian sa vallan ja valtasuhteiden vaihtelusta verkostossa ei ilmene aineistosta tai ylipäätään itsepuolustusoppaiden tavasta käsitellä seksuaalista väkivaltaa. Erityisesti Focault'n näkemystä siitä, että yksilöt ovat vuoroin vallassa ja vuoroin hallittavia verkostossa ei ole havaittavissa aineistosta miesten ja naisten välisissä valtasuhteissa.

Focault'n teorian mukainen tarkastelu vallan vaihtelusta verkostojen sisällä vaatisi laajempaa tutkimusta aiheen tiimoilta. Aineistossa esitetään, että jokainen nainen on potentiaalinen seksuaalisen väkivallan kokija sosiaaliseen asemaan tai ikään katsomatta. Naiseus siis esitetään riittäväksi perusteeksi sorrettiin asemaan. Seksuaalista väkivaltaa tulisi kuitenkin tutkia laajemmin ja tarkastella esimerkiksi intersektionaalisen feminismen viitekehyksessä. Esimerkiksi sosiaalisen aseman, iän ja etnisen taustan vaikutusta ei voida sulkea kokonaan pois sen suhteen, kuinka todennäköisesti yksilö kohtaa seksuaalista väkivaltaa.

Aineistossa on havaittavissa selkeä näkemys siitä, että mies tavoittelee valta-asemaa seksuaaliteetin kautta ja naisia kasvatetaan uhriasemaan selviytymisen sijaan. Naisen uhriasema rakentuu aineiston mukaan uutisointiin, patriarkaattiin ja aggression tukahduttamiseen. Aggressio esitetään aineistossa sukupuolittuneena ja opittuna asiana. Aineistossa aggressiota ei tarkastella frustraation tai viettiteorian kautta, mutta aihe vaatisi tulevaisuudessa enemmän tutkimustyötä erityisesti itsepuolustuksen kannalta.

Aineistosta on havaittavissa se, että naisten seksuaalisen väkivallan johdannaisia ei tunnisteta tai ne tunnistetaan heikosti. Seksuaalista ahdistelua käsitellään aineistossa niukasti. Aiheen käsittelyn niukkuus saattaa johtua siitä, että itsepuolustus ajatellaan usein fyysisen kontaktin kautta. Jos seksuaaliseen ahdisteluun sisältyy esimerkiksi sanallista kommentointia fyysisen kontaktin sijaan, niin itsepuolustusohjeiden antaminen saattaa olla haasteellisempaa sanalliseen konfliktiin kuin fyysiseen konfliktiin. Todennäköisin selitys seksuaalisen ahdistelun vähäiselle käsittelylle aineistossa on kuitenkin se, että seksuaalinen ahdistelu on kriminalisoitu vasta vuonna 2012 (Ojala 2014, 23-24.) Seksuaalinen ahdistelu on lainsäädännöllisesti tarkasteltuna siis verrattain tuore ilmiö suhteessa raiskauksiin.

Aineistossa tarkastellaan runsaasti itsepuolustusta naisen tukahdutetun aggression kautta. Myös seksuaalista väkivaltaa ilmiönä tarkastellaan aineistossa miehiä aggressiivisuuteen kannustavalla kasvatuksella. Käytännön itsepuolustusohjeet perustuvat aineistossa lähinnä siihen, että naisen on opittava aggressiivisemmaksi ja kunnioittamaan itseään muiden miellyttämisen sijaan. Tämän kaltaiset opit sopisivat myös seksuaalisen ahdistelun vähemmän fyysisiin tilanteisiin, joten tästäkään näkökulmasta tarkasteltuna perustelu seksuaalisen ahdistelun vähäiselle käsittelylle aineistossa tuskin on seksuaalisen ahdistelun tilanteiden mahdollinen fyysisen kontaktin puuttuminen.

Aineistossa korostetaan, että seksuaaliseen väkivaltaan pystyttäisiin puuttumaan tehokkaimmin muuttamalla kasvatustottumuksia suhteessa aggressioon. Aineistossa käsitellään aggressiota muun muassa siten, että naisten tulisi olla aggressiivisempia kyetäkseen puolustamaan itseään ja miesten tulisi olla vähemmän aggressiivisia harjoittaakseen vähemmän seksuaalista

väkivaltaa. Aineistossa esitetään, että aggressiivisuuden ja seksuaalisen väkivallan avulla miehet tavoittelevat valta-asemaa suhteessa naiseen.

Aineistossa tarkastellaan yhteiskuntamme rakenteita sukupuolittuneesti. Aineiston mukaan naiset kasvatetaankin miellyttämään ympäröiviä ihmisiä ja tukahduttamaan aggressiota. Naisten tarvetta miellyttää ja naisten aggression tukahduttamista käsitelläänkin aineistossa naisten itsepuolustuksen kannalta ongelmalliseksi asiaksi.

Aineistossa kritisoidaan miesten kasvatusta aggressiivisuutta suosivaksi ja kannustetaan naisia aggressiivisemmiksi. Tämä on ristiriitaista, sillä miesten aggressiivisuutta kritisoidaan ja samaan aikaan pyritään edellyttämään naisilta aggressiivisempaa käytöstä. Naisilta edellytetty aggressiivinen käytös liittyy aineistossa itsensä puolustamiseen, joten yhteiskunnallisesti tarkasteltuna ristiriitainen ja sukupuolittunut aggression käsittely aineistossa saattaa selittyä sillä. Siinä missä aggressiota tarkastellaan aineistossa miesten pyrkimyksenä valta-asemaan, naisia kehoitetaan puolustamaan omaa asemaansa aggression avulla.

Vasta-aggressio on naisilla tutkitusti yhtä voimakas kuin miehilläkin. Tutkimukset myös osoittavat, että naisen aggressionvastainen yhteiskunnallinen normi kumoutuu naisen puolustaessaan itseään. (Lagerspetz 1998, 46). Tutkimusten mukaan on siis olemassa tilanteita, joissa yhteiskunnallisesti tarkasteltuna naisille sallitaan aggressio. Aineistossa kuitenkin esitetään, että aggression tukahduttamisen vuoksi naisen on vaikea käyttää aggressiotaan seksuaalista väkivaltaa kohdattaessa. Aggression käyttö itsepuolustuksessa vaatisikin tulevaisuudessa lisää tutkimustyötä.

Vaikka yksilö vapautuisikin aggression vastaisesta normista itsepuolustustilanteessa, se ei automaattisesti tarkoita yksilön kykenevän käyttämään aggressiota tilanteen ollessa poikkeava laboratorio-olosuhteista. Laboratorio-olosuhteet poikkeavat todennäköisesti esimerkiksi kadulla kohdatusta yllättävästä väkivaltatilanteesta, joka vaatii yksilöltä oletettavasti myös erilaista paineensietokykyä kuin laboratoriossa tehdyt tutkimukset mahdollisesti edellyttävät. Yhteiskunnan normien vuoksi naisten aggressio vaatisi lisää tutkimustyötä erityisesti itsepuolustuksen kannalta.

Lähteet

Attila, Henna & Pietiläinen, Marjut & Keski-Petäjä, Miina & Hokka, Päivi & Nieminen, Markku (2018) Tasa-arvobarometri 2017. Julkaisuja 8/2018. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö.

Heinämaa, S., & Näre, S. (1994). *Pahan tyttäret: Sukupuolitettu pelko, viha ja valta*. Gaudeamus.

Honkatukia, P., Niemi-Kiesiläinen, J., & Näre, S. (2000). *Lähentelyistä raiskauksiin: Tyttöjen kokemuksia häirinnästä ja seksuaalisesta väkivallasta*. Nuorisotutkimusverkosto.

Juntumaa, R. (2018). *Miksi vihaamme?: Yksilön ja yhteisön tunteen anatomiaa*. Kirjapaja.

Karkulehto, S., Rossi, L., & Halonen, M. (2017). *Sukupuoli ja väkivalta: Lukemisen etiikkaa ja politiikkaa*. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Lagerspetz, K. (1977). *Aggressio ja sen tutkimus*. Tammi.

Lagerspetz, K. (1998). *Naisten aggressio*. Tammi.

Lidman, S. (2015). *Väkivaltakulttuurin perintö: Sukupuoli, asenteet ja historia*. Gaudeamus.

Niemi, J., Kainulainen, H., Honkatukia, P., & Hautanen, T. (2017). *Sukupuolistunut väkivalta: Oikeudellinen ja sosiaalinen ongelma*. Vastapaino.

Näre, S., & Ronkainen, S. (2008). *Paljastettu intiimi: Sukupuolistuneen väkivallan dynamiikkaa*. Lapin yliopistokustannus : Tila [jakaja].

Ojala, Timo. (2014). *Seksuaalirikokset*. Edita.

Manninen, S. (2003). *Maskuliinisuudet, valtahierarkia, väkivalta ja sosiaalinen asema monikulttuurisessa luokkayhteisössä -tapaustutkimus*. Teoksessa Sunnari, V. (toim.) *Leimattuna*,

kontrolloituna, normitettuna: Seksualisoitunut ja sukupuolistunut väkivalta kasvatuksessa ja koulutuksessa. [Oulun yliopisto]. 53-69

Poliisibarometri. (2016). *Kansalaisten käsitykset poliisin toiminnasta ja sisäisen turvallisuuden tilasta.* https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/75567/Poliisibarometri_2016_Valto.pdf

Viitattu 4.1.2023

Tasa-arvobarometri. (2018) *Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus 8/2018.* https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/160920/STM_08_2018_Tasa-arvobarometri%202017_net.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Viitattu 23.11.2022

THL. (2017). *FinTerveys-väestötutkimus.* https://www.terveytemme.fi/finterveys/html/ft17_tt2_3_pituus.html

Viitattu 4.1.2023.

Tilastokeskus. (2021). *Naiset ja miehet rikosten uhreina.* <https://www.tilastokeskus.fi/tup/ta-saarvo/turvallisuus/index.html#uhrit>

Viitattu 4.1.2023.

Tuohimaa, S. (1994). *Kapina kielessä: Tutkimus feminiinisen ilmenemisestä kirjallisuudessa.* Gaudeamus.

Tuomi, J., & Sarajärvi, A. (2009). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (6. uud. laitos.). Tammi.

Urhonen, P. (2016). *Sukupuolen näkymättömät kahleet. Sukupuoleen perustuvat vallan muodot ja toisintavat rakenteet koulussa.* [Tampereen yliopisto].

<https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/100471/GRADU-1484213880.pdf?sequence=1>

Viitattu 28.11.2022.

WHO. (2021). Violence against women. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>

Viitattu 26.11.2022.

Liite 1.

Drake, Sunniva. (1989). *Naisten itsepuolustus: Ota yö takaisin!* Naisten kulttuuriyhdistys.

Österman, Jarmo. (2014). *Vahva & valpas: Naisen käsikirja itsensä puolustamiseen.* Atena.